

ΠΕΙΘΩ είναι η προσπάθεια να διαμορφώσουμε, να ενισχύσουμε ή να αλλάξουμε τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τη συμπεριφορά ενός ανθρώπου ή μιας κοινωνικής ομάδας σχετικά με ένα θέμα, ένα πρόσωπο, ένα αντικείμενο ή μια δραστηριότητα.

Την Πειθώ μπορούμε να την εντοπίσουμε σε πολλές καθημερινές δραστηριότητες:

Μορφές Πειθούς

Στον επιστημονικό λόγο

Στον πολιτικό λόγο

Στο δικανικό λόγο

Στη διαφήμιση

- * Πώς μπορούμε να πείσουμε κάποιον για τις ιδέες μας;
- * Με πόσους τρόπους μπορεί να πειστεί κάποιος;
- * Σε ποιες δραστηριότητες της ανθρώπινης ζωής μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την πειθώ;
- * Υπάρχει συγκεκριμένο είδος πειθούς για κάθε περίπτωση;

Τρόποι Πειθούς

1 Επίκληση στη Λογική

Ο ομιλητής ή ο συγγραφέας χρησιμοποιεί στο κείμενό του **τεκμηριωμένο λόγο**¹. Χρησιμοποιεί δηλαδή ορθά επιχειρήματα και εξακριβωμένα τεκμήρια για να αποδείξει την ορθότητα της άποψής του (της γνώμης του). Τα επιχειρήματα και τα τεκμήρια ονομάζονται **μέσα πειθούς**.

Μέσα πειθούς

Επιχειρήματα

συλλογισμοί
προτάσεις κρίσεως
ερωτηματικές προτάσεις
ή ρητορικά ερωτήματα

Τεκμήρια

αποδείξεις, παραδείγματα
στατιστικά στοιχεία
πορίσματα ερευνών
εμπειρικές αλήθειες
παραθέματα, μαρτυρίες
γεγονότα (ιστορικά κ.ά.)

2 Επίκληση στο Συναίσθημα

Ο ομιλητής ή ο συγγραφέας προσπαθεί να διεγείρει στο κοινό του συναισθήματα (φόβο, αγανάκτηση, οργή, αγάπη, μίσος, συμπάθεια, εμπιστοσύνη κτλ.), με σκοπό να προκαλέσει μια απόφαση ή να το οδηγήσει σε μια ενέργεια.

Μέσα πειθούς

Περιγραφή

εικόνα

Αφήγηση

Χρήση συγκινησιακού
μεταφορικού λόγου

λέξεις συναισθηματικά
φορτισμένες, ειρωνεία, σαρκασμός,
χιούμορ, υπερβολή, μεταφορά,
λογοπαίγνιο, δισημία, συνειρμός

Χρήση ρητορικών ερωτημάτων

3

Επίκληση στο Ήθος

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΗΘΟΣ ΤΟΥ ΠΟΜΠΙΟΥ
ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΗΘΟΣ ΤΟΥ ΔΕΚΤΗ
ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΟ ΗΘΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΛΟΥ

Ο ομιλητής ή ο συγγραφέας επιδιώκει να κερδίσει την εμπιστοσύνη του κοινού. Για να πετύχει το στόχο του, προσπαθεί να το εντυπωσιάσει προβάλλοντας – τις περισσότερες φορές, με έμμεσο τρόπο – την αξιοπιστία, τις αρετές και την ευγένεια των στόχων του.

Ο ομιλητής ή ο συγγραφέας δεν προσπαθεί να ανασκευάσει τα επιχειρήματα του αντιπάλου χρησιμοποιώντας τεκμηριωμένο λόγο, αλλά επιδιώκει να δείξει ότι ο αντίπαλός του είναι αναξιόπιστος – επομένως, ότι τα επιχειρήματά του δεν είναι άξια προσοχής.

Μέσα πειθούς

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΗΘΟΣ
ΤΟΥ ΠΟΜΠΙΟΥ

Μέσα πειθούς

Αξιόπιστος λόγος
Έπαινοι, Εγκώμια
Λανθάνων αξιολογικός
χαρακτηρισμός

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ
ΗΘΟΣ ΤΟΥ ΔΕΚΤΗ

Μέσα πειθούς

Άμεσος ή λανθάνων
αξιολογικός
χαρακτηρισμός

ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΟ ΗΘΟΣ
ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΛΟΥ

Μέσα πειθούς

Κριτικές
Κατηγορητήρια

4

Επίκληση στην Αυθεντία

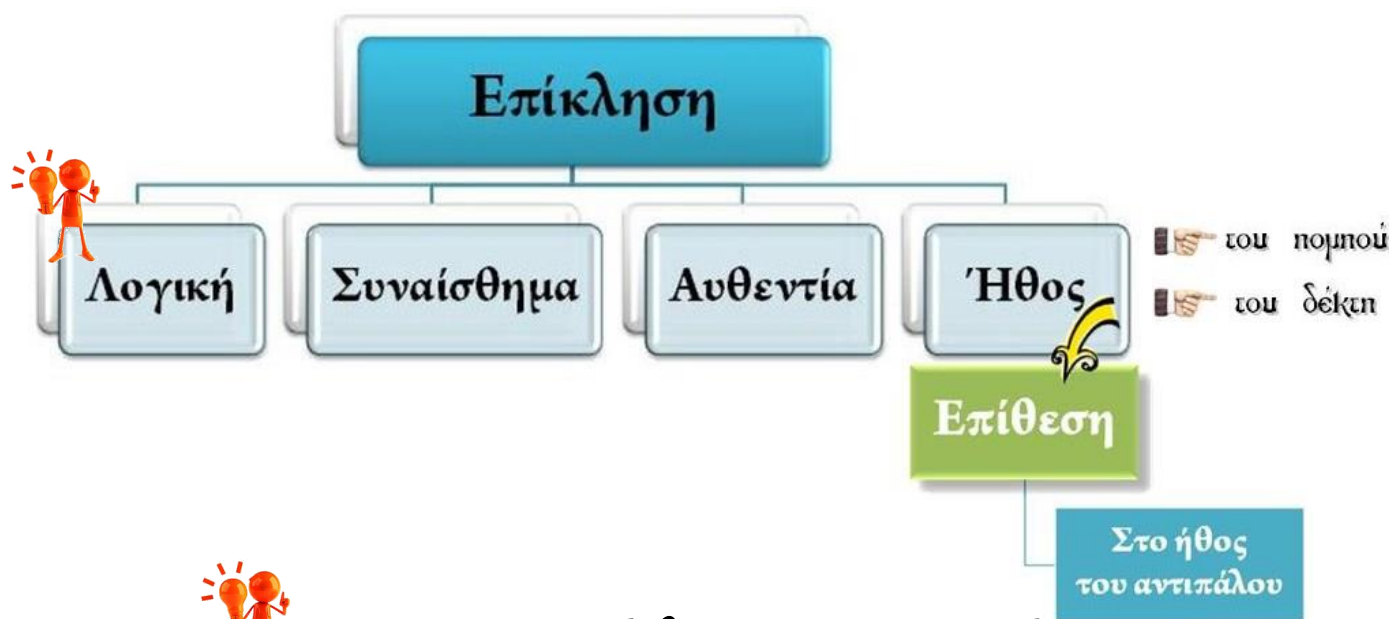
Ο ομιλητής ή ο συγγραφέας, για να ενισχύσει ένα ή περισσότερα επιχειρήματά του, επικαλείται τους λόγους (τις απόψεις) κάποιου σημαίνοντος προσώπου ή μιας αυθεντίας σε έναν τομέα (επιστημονικό, πολιτικό κτλ.).

Μέσα πειθούς

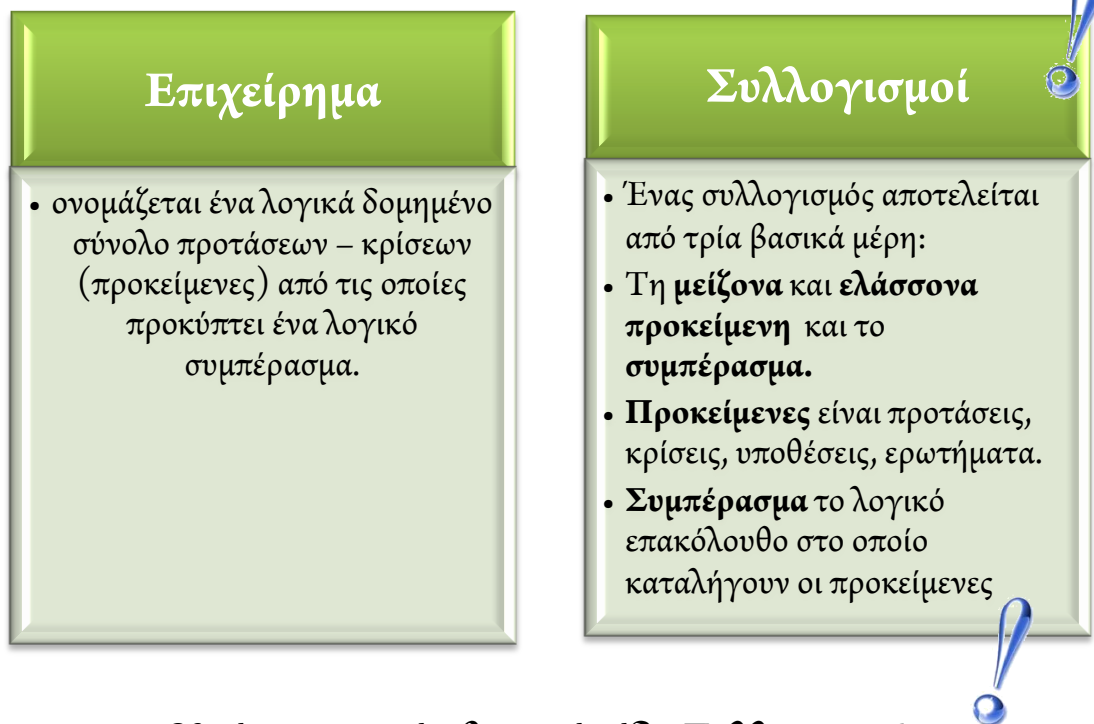
Αναφορά σε λόγια μιας προσωπικότητας
Αποφθέγματα, Ρητά
Γνωμικά, Παροιμίες

Οι τέσσερις τρόποι Πειθούς λοιπόν, είναι:

Μέσα πειθούς για επίκληση στη Λογική

είναι, ανάμεσα σε άλλα, και τα Επιχειρήματα - Τεκμήρια και οι Συλλογισμοί

Υπάρχουν τρία βασικά είδη Συλλογισμών

Παραγωγικός Επαγωγικός Αναλογικός

Παραγωγικός Συλλογισμός

βλέπε
παράδειγμα 1

- Αν αρχίζουμε τη συλλογιστική πορεία μας με μια **γενική κρίση** και καταλήγουμε σε μια **επιμέρους** που απορρέει λογικά από τη γενική κρίση έχουμε **παραγωγική** συλλογιστική πορεία.

Επαγωγικός Συλλογισμός

βλέπε
παράδειγμα 2

- Αν το **συμπέρασμα** ή η **θέση** απορρέει από επιμέρους κρίσεις και είναι μια **γενικευτική κρίση**, **ανεξάρτητα** από τη θέση στην οποία βρίσκεται (αρχή, μέση ή τέλος) έχουμε **επαγωγική** συλλογιστική πορεία.

Αναλογικός Συλλογισμός

βλέπε
παράδειγμα 3

- Χρησιμοποιείται όταν κάποιος μεταφέρει **πληροφορίες** από μια **επιμέρους κατάσταση** σε **μιαν άλλη** και καταλήγει σε **μερικό / πιθανολογικό συμπέρασμα**.

Παραδείγματα

Όλοι οι οργανισμοί είναι θνητοί.
Η μέλισσα είναι οργανισμός.
Άρα, η μέλισσα είναι θνητή.

Ο άνθρωπος, εγωκεντρικά και αλαζονικά θεωρεί τη φύση μέσο ικανοποίησης των αναγκών του. Μεθυσμένος από την υπεροχή του, χειραγωγείται από την εξέλιξη των τεχνολογικών του επιτευγμάτων και στο βωμό της τεχνολογίας θυσιάζει το θάυμα της φύσης. Έτσι, κατέληξε μητροκτόνος, ορφανός από μητέρα αλλά κι ορφανός από ψυχική αντοχή και δύναμη, ζωντάνια και καθαρότητα.

Η μηλιά και η ροδιά είναι οργανισμοί.
Η μηλιά και η ροδιά είναι φυτά.
Άρα τα φυτά είναι οργανισμοί.

Η καταστροφή νησιών όπως η Μύκονος και η Σαντορίνη στο βωμό του τουριστικού κέρδους δεν φαίνεται να ανησυχεί ιδιαίτερα τους Έλληνες. Ακόμα και τα νησιά που είχαν διασωθεί διατηρώντας το χαρακτήρα και τη φυσιογνωμία τους θυσιάζονται το ένα μετά το άλλο στο βωμό του χρήματος. Στην Ελλάδα είναι δύσκολο να κρατηθεί ψηλά ο πολιτισμός.

Κάθε χρόνο βραβεύεται ο μαθητής με την υψηλότερη βαθμολογία.
Ο Ανδρέας συγκεντρώνει φέτος μια από τις υψηλότερες βαθμολογίες. Άρα, φέτος είναι πιθανό να βραβευτεί ο Ανδρέας.

Γενικές Παρατηρήσεις

Παραγωγικός συλλογισμός	Επαγωγικός συλλογισμός
Ξεκινάμε από μια γενική θέση για να καταλήξουμε σε ένα ειδικό συμπέρασμα (συγκεκριμένες παρατηρήσεις, μετρήσεις, στατιστικά δεδομένα κλπ).	Ξεκινάμε από μια ειδική θέση (συγκεκριμένες παρατηρήσεις, μετρήσεις, στατιστικά δεδομένα κλπ) για να καταλήξουμε σε ένα γενικό συμπέρασμα.
Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουμε είναι τις περισσότερες φορές ασφαλές.	Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουμε είναι συνήθως πιθανό ή ατελές.

Να αναγνωρίσετε τη συλλογιστική πορεία του συγγραφέα στις παραγράφους που ακολουθούν και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

1

Με την έκρηξη της ψηφιακής τηλεόρασης θα προκληθεί μια διάσπαση του κοινού και θα χαθεί αυτός ο κοινωνικός ρόλος της TV. Η τηλεόραση θα ξαναγίνει ατομιστική, ο καθένας θα διαλέγει από τα 150 κανάλια τα δύο, τρία ή τέσσερα που θέλει να δει, σαν να ανοίγει συρτάρια από το κομοδίνο του και το κοινό θα κατακερματιστεί. Επομένως η τηλεόραση θα έχει πολύ λιγότερη σημασία απ' όση έχει σήμερα.

2

Το ξεκίνημα του 21 αιώνα μας φέρνει αντιμέτωπους με ποικίλα προβλήματα, την έκταση και τις συνέπειες των οποίων είναι δύσκολο να προβλέψει κανείς. Το δεύτερο ήμισυ του 20ού αιώνα επεφύλαξε πολλές εκπλήξεις στο χώρο της ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών και στην πρόοδο της επιστήμης. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και της γνώσης έχει επιφέρει θεαματικές αλλαγές στην κοινωνική δομή και οργάνωση πολλών κρατών. Η «κοινωνία της πληροφορίας» κατέστησε αναγκαίο τον επαναπροσδιορισμό των μεθόδων και των τεχνικών της εργασίας και έθεσε σε νέα βάση το θέμα κατάκτησης της γνώσης. Σήμερα δεν έχει τόσο αξία η γνώση αυτή καθεαυτή, αφού εξελίσσεται με ταχύτατους ρυθμούς και παλιώνει προτού καν γίνει κτήμα των πολλών.

Εγκυρότητα, αλήθεια, ορθότητα ενός επιχειρήματος

Ένα Επιχείρημα θεωρείται **έγκυρο** όταν οι προκείμενες οδηγούν με **λογική** αναγκαιότητα σε ένα βέβαιο συμπέρασμα. Η εγκυρότητα δηλαδή του επιχειρήματος εξαρτάται από τη λογική μορφή του και συγκεκριμένα αφορά τη σχέση μεταξύ των προκείμενων και του συμπεράσματος.

Ενώ αντίθετα,

Η **αλήθεια** του επιχειρήματος εξαρτάται από το Περιεχόμενό του και αφορά τη σχέση των προκείμενων και του συμπεράσματος με την πραγματικότητα. Αν οι προκείμενες και το συμπέρασμα ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα τότε τις θεωρούμε αληθείς κρίσεις/προτάσεις.

Εγκυρότητα και αλήθεια σε ένα επιχείρημα είναι δυο διαφορετικές έννοιες που πρέπει να διαχωρίζονται.

Το Λογικά Ορθό Επιχείρημα / ο Λογικά Ορθός Συλλογισμός
πρέπει να διαθέτει

εγκυρότητα

αληθείς προκείμενες

Ο συλλογισμός που δίνει **λογικά ορθό συμπέρασμα** λέγεται και **ΑΠΟΔΕΙΞΗ**.

Παραδείγματα

1

Ο χρυσός είναι μέταλλο.
Η σιωπή είναι χρυσός.
Άρα: Η σιωπή είναι μέταλλο.

Το επιχείρημα είναι έγκυρο, αλλά όχι αληθές.
Άρα, δεν είναι ορθό.

REJECTED

2

Η πνευματική εργασία αμείβεται γενναιότερα από τη χειρωνακτική.
Η Ελένη εργάζεται χειρωνακτικά.
Άρα: Η Ελένη δεν επιθυμεί τα χρήματα.

Το επιχείρημα είναι άκυρο και μη αληθές.
Άρα, δεν είναι ορθό.

REJECTED

Αξιολόγηση του επιχειρήματος στον Επαγωγικό Συλλογισμό

Ειδικά στην περίπτωση των Επαγωγικών Συλλογισμών, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ο **πιθανολογικός χαρακτήρας των επιχειρημάτων**.

Για να αξιολογήσουμε την αποδεικτική ισχύ των επιχειρημάτων

ή

να ανασκευάσουμε τα επιχειρήματα κάποιου άλλου

Ελέγχουμε αν οι προκείμενες είναι αληθείς, δηλαδή αν ανταποκρίνονται στην **πραγματικότητα**.

Αν το **συμπέρασμα** απορρέει με **λογική αναγκαιότητα** από τις προκείμενες, τότε το επιχείρημα θεωρείται **έγκυρο**.

Για την αξιολόγηση ενός επιχειρήματος **ιδιαίτερη σημασία έχει να διακρίνουμε αν:**

οι κρίσεις που αποτελούν τις προκείμενες
είναι αποδεκτές αλήθειες
π.χ. η γη γυρίζει γύρω από τον ήλιο

ή

πρόκειται για
προσωπικές γνώμες
π.χ. ο ανταγωνισμός ενθαρρύνει τη βία

Σε ένα επιχείρημα είναι δυνατόν να χρησιμοποιούνται ως αποδεικτικά στοιχεία και τα δυο.

Πρέπει να κάνουμε **σωστή διάκριση μεταξύ τους**
γιατί ένα επιχείρημα που βασίζεται μόνο σε γνώμες δεν έχει απόλυτη ισχύ.

Σημασία και αξιολόγηση τεκμηρίων

Τα συλλογιστικά κείμενα εύκολα παραπλανούν. Έτσι απαιτούμε από το συνομιλητή ή το συγγραφέα να τεκμηριώνει τις απόψεις του βασιζόμενος σε επεξεργασμένα στοιχεία (επιστημονικά, στατιστικά κ.α.). Τα **ανεξέλεγκτα και μη επεξεργασμένα στοιχεία είναι παραπλανητικά** [εμφανίζονται σαν τεκμήρια] και συνεπώς δεν μπορεί να θεωρηθούν αξιόπιστα.

Ο τεκμηριωμένος λόγος πρέπει να στηρίζεται σε **ορθά (ισχυρά) επιχειρήματα** και σε **εξακριβωμένα και επεξεργασμένα στοιχεία**. **ΚΑΘΕ ΑΛΛΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΕΞΑΠΑΤΗΣΗΣ.**

Τέλος